

Ζουσι καλῶς καλλιτέχνην ἐπισκεφθέντες τὴν Κωνσταντινούπολιν, γενικῆς δ' ἐκτιμήσεως τυγχάνει ἡ δεξιότης καὶ ἀκρίβεια αὐτοῦ περὶ τὴν παράστασιν ἀντικειμένων μακροθετικῶν. Ἐξῆσε δὲ σπουδάζων ἐπὶ ἐνδεκαετίαν ὄλην ἐν Παρισίοις, ὅπου ἔκαμε τὴν γνωριμίαν τῶν μάλιστα διακεκριμένων συγχρόνων λογίων. Ἡ δὲ γενικὴ γνῶσις τῆς τέχνης καὶ τῶν ἀρχαιοτήτων ἦν ἀπέκτησεν ἐν Γαλλίᾳ ὑπῆρξεν ἡ κυριωτάτη αἰτία τῆς ἐπιφανοῦς αὐτοῦ ἐπιτυχίας ἐν τῇ δημιουργίᾳ σχολῆς τῶν καλῶν τεχνῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ ταῦτα ἐν ἀγῶνι πρὸς ἀντιπολίτευσιν πικροτάτην. Ὅταν ἀναλογισθῶμεν, ὅτι ἐν τῷ ἐνδεκαετίας κατώρθωσε κατὰ μέγα μέρος τὴν ὑπερνήκησιν τὰς ἐπικρατούσας προλήψεις κατὰ τῆς προσωπογραφίας καὶ γλυπτικῆς ἀναπαράστασεως τῆς ἀνθρωπίνης μορφῆς καὶ ὅτι διὰ μέσων λίαν περιορισμένων καὶ ἀπὸ μικροτάτων παρ' οἰοῦντο ἐλπίδων ἐπέτυχε κατὰ τὰ τελευταῖα πέντε ἔτη τὴν ἰδρύσασθαι μὲν καλλιτεχνικὴν σχολὴν, ἐν ἧ ἔργάζονται πλείονες τῶν ἑκατὸν τριάκοντα σπουδαστῶν, ἢ ἀποκτήσῃ δὲ τοὺς σπουδαιότατους σαρκοφάγους τῆς Σιδωνος, τὴν μεταφέρει αὐτοὺς εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ τὴν ἰδρύσῃ πρὸς ἐναπόθεσιν αὐτῶν ἰδίων στοᾶν, πάντα ταῦτα φαίνονται ἀπίστευτα, καὶ ὅμως εἶνε ἀληθῆ. Ὁ Χαμδῆ βένης ἀπέκτησε τὸ πρῶτον φήμην ὡς καλλιτέχνης. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ Ἐδὲμ πασσᾶς, πρῶτον μέγας βεζύρης καὶ πρεσβυτὴς τῆς Τουρκίας ἐν Βιέννῃ, ἔστειλεν αὐτὸν πρὸς σπουδὴν τῆς νομικῆς εἰς Παρισίους, ὅπου ὑπέστη μετ' ἐπιτυχίας τὰς οἰκειὰς ἐξετάσεις, ἀλλ' ἡ φήμη αὐτοῦ ὡς ζωγράφου ὑπῆρξεν ἡ πρώτη ἀφορμὴ ὅπως γενίην γνωστὸς εἰς τὸν σουλτάνον καὶ ἦτις προεκάλεσε τὸν διορισμὸν αὐτοῦ ὡς διευθυντοῦ τοῦ μουσείου τῷ 1877. Ὅτι δὲ ἡ ἐκλογή αὕτη ὑπῆρξεν ἀρίστη μαρτυρεῖ αὕτη ἡ ἐργασία τοῦ Χαμδῆ βένης, εἶνε δὲ βεβαιότατον, ὅτι οἱ σαρκοφάγοι τῆς Σιδωνος, ὧν πολλοὶ ἐσώθησαν ἀπὸ καταστροφῆς διὰ τῆς δραστηρίας αὐτοῦ καὶ νοήμονος ἐνεργείας, θὰ καταστήσῃσι τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει μουσεῖον ἐν τῶν σημαντικωτάτων τῆς Εὐρώπης καὶ κέντρον ἐφέλλον ἐπὶ γενεὰς ὅλας τὰς εἰς αὐτὸ ἐπισκέψεις τῶν πεπαιδευμένων. Ἐκφράζομεν δὲ τὴν ἐλπίδα, ὅτι ἡ ὀθωμανικὴ κυβέρνησις θὰ εὕρη τρόπον τὴν προσπορίσῃ αὐτῷ μέσα κατιστῶντα δυνατὴν τὴν ἐπαύξεισιν τῶν στοᾶν τοῦ μουσείου τοῦ εἰς τὴν διοίκησιν αὐτοῦ ἀνατεθειμένου καὶ τὴν σύστασιν βιβλιοθήκης ἀναποκρινόμενης εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῶν φιλομαθῶν καὶ πεπαιδευμένων περιηγητῶν. Τοῦ Χαμδῆ βένης ἡ ἀφιλοκερδῆς ἐργασία εἶνε ἀνταξία τῆς θερμότητος ὑποστηρίξεως τῆς κυβερνήσεώς του καὶ τῶν λογίων πάσης χώρας.

(Ἐκ τοῦ ἀγγλικοῦ Ἀθηναίου).

E. A. WALLIS BUDGE

ΑΙ ΠΑΛΑΙΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΑΔΟΣ

Ἡ μονὴ γυναικεῖα οὕσα κατ' ἀρχάς, κατεῖχεν ὡς μετόχιον καὶ ἕτερον σεμνεῖον γυναικεῖον, τὸ παρὰ τὸ Δίπυλον ἐπὶ τῷ Κεραμειῷ, ἐπ' ὀνόματι τιμώμενον τῆς ἁγίας Τριάδος. Ἐπιγραφή ἠρωμένη μέχρι τοῦ ἔτους 1846 ἐφ' ἑνὸς τῶν τειχιῶν τῆς μονῆς, ἐποιεῖτο μνείαν Μαρίνης ἠγουμένης τοῦ παρὰ τὸ Δίπυλον μετοχίου, θανούσης ἐν ἔτει 1064. Ἐπὶ Τουρκοκρατίας ἡ μονὴ γενομένη ἀνδρῶν εἶχε περὶ αὐτὴν ἐκτεταμένον περίβολον καὶ ἐγκλείστραν μετὰ οἰκῶν ἤτοι κελλιῶν τῶν μοναχῶν. Ἐν ἔτει 1651, τὰ κελλία κατέπεσαν ὑπὸ σεισμοῦ, καὶ ἐπανακτισθέντα, κατεσάφησαν καὶ πάλιν μετὰ τοῦ περιβόλου, ἐν ἔτει 1780, παρὰ τοῦ τότε ὀθωμανοῦ τοπάρχου Ἀλῆ Χασεκῆ ἡ δὲ ἐκκλησία ἀπολέσασα τὴν πρῶτην αὐτῆς ἀξίαν ἐπεδόθη μετόχιον τῇ ἐπὶ τοῦ Ὑμητιοῦ Καισαριανῆς μονῆς.

Ἐπὶ τῆς τελευταίας τῶν Ἑλλήνων ἐπαναστάσεως κατὰ τῶν Τούρκων, σφαίρα ἐκρηκτικὰ τινὰ χθεῖσαι ἀπὸ τῆς ἀκροπόλεως, ἐν ἔτει 1827, εἰσῆλθον εἰς τὸν ναὸν καὶ ἐνέβαλον πῦρ ἀλλ' ἡ βλάβη ἐγένετο μικρά. Ἐκτοτε ἐγκταλειφθεῖσα ἡ ἐκκλησία ἔμεινε ἔρημος, μέχρι τῆς τελικῆς ἀπαλλοτριώσεως αὐτῆς ὑπὲρ τοῦ Ῥωσικοῦ ἔθνους, τῇ 25 Ἀπριλίου 1847.

ΑΓΙΟΥ ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς τοῦ Λυκοδήμου μονῆς σύγχρονον κτίσμα ἦτο ὁ ναὸς τοῦ ἁγίου Θεοδώρου ἐν τῇ πρὸς βορρᾶν τῆς πόλεως συνοικίᾳ. Ἐκ τῆς ἐπὶ μαρμαροῦ μελανοραίου ὑψηλῆς ἀρχαίας ἀφιερωματικῆς ἐπιγραφῆς, τῆς ὑπερκειμένης τῆς δυσμικῆς εἰσόδου τοῦ ναοῦ, μακροχρόνιον ὅτι τὸ πρῶτον μικρὸν καὶ ἔμπηλον κτίσμα, τὸ ἐπ' ὀνόματι τοῦ μάρτυρος Θεοδώρου τιμώμενον, ἀνωκοδόμησε πάλιν ἐκ βῆθρων καὶ μετέπλασεν εἰς ναὸν περικαλλῆ, Νικόλαος Καλόμαχος, σπαθαρκοκωνδιδάτος, ἐν ἔτει 'σφην' (6558), ἡ τοι καθ' ἡμᾶς 1049.

Ἄξια λόγου εἶνε ἡ ἐπιγραφή, ἣν παραθέτω ἐνταῦθα, ὡς ἀνεγνώσθη παρ' Ἰωάννου Σακελιῶνος, διὰ τε τὸ ὕψος, καὶ διὰ τὸ πρόσωπον τοῦ ἀνθίσσαντος αὐτῆν, καὶ διὰ τοὺς χρόνους ἐν οἷς ἐγράφη.

« Τὸν πρὶν παλαιὸν ὄντα σου ναόν, μάρτυς,
« καὶ μικρὸν καὶ πῆλινον καὶ σαθρὸν λίαν,
« ἀνήγειρε Νικόλαος ὁ σὸς οἰκέτης,
« ὁ Καλόμαχος, σπαθαρκοκωνδιδάτος,
« ὃς εὗρέν σε προστάτην παιδοῦθεν μέγαν,

«βοηθὸν καὶ πρόμαχον πολλῶν κινδύνων»
«ὄν καὶ πρέσβευε τοῦ ἄνω τυχεῖν κλήρου,
«λαβόντα τὴν ἀφῆσιν τῶν ἐσφαλμένων.

†μηνὶ Σεπτεμβρίῳ, ἰνδικτιώνος†, ἔτους 597η†.
Τὸ στρατιωτικὸν ἀξίωμα τοῦ ἐπανακτίσαν-
τος τὸν ναόν, φέροντος βαθμὸν σπαθαροκανδι-
δάτου, ὑποσημαίνει ὅτι ὁ ναὸς ἀφιέρωτο ἐπ'
ὀνόματι τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Θεοδώρου
τοῦ στρατηλάτου, καὶ οὐχὶ Θεοδώρου τοῦ Τι-
ρωνος τοῦ ἐπιλεγομένου «τῶν κολλύβων».

Πρὸς τὸν μεγαλομάρτυρα Θεόδωρον τὸν στρα-
τηλάτην εἶχον ἰδιάζουσας εὐλάβειαν οἱ ἐν στρα-
τιωτικοῖς ἀξιώμασιν, ὡς προστάτην καὶ πρόμαχον
αὐτῶν ἐν κινδύνοις καὶ ἐν πολέμῳ. Οὕτως ὁ στρα-
τηγικώτατος καὶ πολεμικὸς βασιλεὺς Ἰωάννης Α'
Τσιμισκῆς (969 - 976), Θεοδωροῦπολιτὴν ἐκ-
λεσε τὸ Δορύστολον ἢ τοῦ Δρύστραν, τὴν νῦν
Σιλίστριαν, ὅτε ἐκεῖ, ἐν ἔτει 971, κατετρόπωσε
τοὺς ὑπὸ τὸν Σβαιοσλαῦον ἀπὸ βορρᾶ τὸν Δού-
ναβιν περικλιθέντας καὶ τὴν χώραν ἐπιδραμόν-
τας Ῥώσους βαρβάρους, τῷ ὑπερμάχῳ στρατη-
λάτῃ μάρτυρι Θεοδώρῳ ἀποδίδων τὰ νικητήρια,
οὗ τὴν ἐξ ὕψους βοήθειαν ἐπεκαλέσατο πρὶν ἐπι-
πέση βραχδαῖος κατὰ τῶν ἐπιδρομῶν καὶ ἀναγκ-
κᾶσῃ αὐτοὺς εἰς ἐπονείδιστον συνθήκην καὶ ὀπι-
σθοχώρησιν.

Δύο αἰῶνας ὑστερώτερα πάλιν, ὁ ἄρχων Ναυ-
πλίας καὶ δυνάστης Ἄργους καὶ Κορίνθου, σε-
βαστοῦπέρτατος Λέων Σγουρός, ἐπὶ τῶν μολυβ-
δοβούλλων αὐτοῦ ἔφερε τὴν εἰκόνα τοῦ ἁγίου
Θεοδώρου τοῦ στρατηλάτου, ὡς προστάτου κατὰ
τῶν πολεμίων.

Τοῦ ἁγίου Θεοδώρου ἡ τρίκογχος καὶ μονό-
τρουλλος ἐκκλησία, εἰ καὶ σύγχρονος τῆς τοῦ
Λυκαδῆμου μονῆς, καὶ ἐπ' ἴσης καλλιτεχνικῶς
ἐκτισμένη διὰ παρεμβαλλομένων ὀπτῶν πλίνθων
ἐν τῇ διὰ συννόμων πορικῶν λίθων τοιχοδομίᾳ,
μετὰ διαζωμάτων καὶ κορωνίδων κεραμουργῶν
καὶ ὀδοντωτῶν, εἶνε ὅμως πολὺ μικροτέρα, καὶ
ἔχει ἔσωθεν ἀπλουστέραν τὴν διαγραφὴν καὶ
οἰκονομίαν, ἐξῶθεν δὲ φέρει διήρυττοσκεπεῖς στέ-
γας καὶ ἀετώματα κατὰ τὸν ἐπικρατοῦντα ἐν
Ἀθήναις ἑλληνοβυζαντικὸν ῥυθμόν.

Ὁ τρουλλός, ἐκ τῶν κομψότερων ὅσοι ἀπαν-
τῶσιν ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν Βυζαντίῳ, στηρίζεται
ἐπὶ τυμπάνῳ ὀκταγώνῳ ἔχοντος τὰς θυρίδας
διζύγους, ἢ τοὶ διατεταμένους κατὰ μῆκος διὰ
λεπτῶν κιονίσκων. Αἱ ἐξῶθεν τρίπλευροι, ἔσωθεν
δὲ ἡμικύκλιοι καὶ εἰς κόγχην ἀπολήγουσαι ἀψί-
δες φωτίζονται, ἢ μὲν ἐν τῷ μέσῳ μεγάλη, ἢ
ἐπισκέπουσα τὸ ἅγιον βῆμα διὰ τριῶν θυρίδων,
μίας ἐπὶ ἐκάστη πλευρᾷ, αἱ δὲ μικρότεροι τῆς
προθέσεως καὶ τοῦ διακονικοῦ, διὰ μόνης μίας
ἐπὶ τῇ μέσῃ πλευρᾷ. Πᾶσαι αἱ θυρίδες εἶνε δι-
ζυγοί, ὡς ἐκεῖναι τοῦ στηρίζοντος τὸν τρουλλὸν
τυμπάνου.

Τοῦ ἁγίου Θεοδώρου ἡ ἐκκλησία, οὔσα ἐνο-
ριακὴ, οὐδέποτε προσελήφθη ἐντὸς οἴας δὴ ποτε
μονῆς ἢ ἐγκλείστρας, ὅπως ἐσφαλμένως ἐνομι-
σθη παρὰ τῶν εἰκαζόντων, ὅτι δῆθεν ἐξ αὐτῆς
τῆς ὑποτιθεμένης μονῆς ὠνομάσθη ὁ μητροπο-
λίτης Ἀθηνῶν καὶ ὑπέρτιμος Νικόλαος Α' ὁ
Ἀγιοθεωδώριτης (1161-1168). Ὁ περὶ οὗ ὁ
λόγος ἱεράρχης πρὸ τῆς ἐκλογῆς καὶ χειροτονίας
εἰς Ἀρχιεπίσκοπον, ἦτο μοναχὸς τῆς ἐν Κων-
σταντινουπόλει μονῆς Θεοδώρου τοῦ Τίρωνος, τῆς
ἐν τοῖς Σφωρακίου, ἢ τοὶ ἐν τῇ συνοικίᾳ ἐν ἣ
κατόκει καὶ Νικήτας ὁ Χωνιάτης, ἀδελφὸς τοῦ
μητροπολίτου Μιχαὴλ Ἀθηνῶν, τοῦ Ἀκομινάτου.

Ἐπὶ τῆς ἐπαναστάσεως κατὰ τῶν Τούρκων,
ἐκ τῆς ἀκροπόλεως καταπεσοῦσαι βολίδες ἐσά-
λευσαν τὸν ναὸν χωρὶς νὰ ἐπιφέρωσιν αὐτῷ με-
γάλην ζημίαν. Ἡ ἀνακκίνισις αὐτοῦ ἐγένετο ἐν
ἔτει 1840.

ΤΑΣΣΟΣ Δ. ΝΕΡΟΥΤΣΟΣ

ΕΝ' ΑΛΗΘΙΝΟ ΠΑΡΑΜΥΘΙ

Ἄν ἔχετε ὄρεξι καὶ γιὰ κανένα ἀληθινὸ πα-
ραμῦθι, πάρετε τὰ κάστανά σας, καὶ μαζευθῆτε
κοντὰ στὴ φωτιά. Μὴ περιμένετε ὅμως στοι-
χειὰ καὶ βουροκόλακους. Τὸ παραμῦθι μου εἶνε
ἀπλό, καὶ χωρὶς ἀνατριχίλες. Ἴσως λυπηθῆτε
κομματί ἐδῶ κ' ἐκεῖ, σὰς ὑπόσχομαι ὅμως πῶς
θὰ κοιμηθῆτε καλὰ κατόπι.

Ἔτυχε νὰ ταξιδεύω τὲς προάλλες ἀπὸ τῆ
Σάμο στὴν Πόλι. Σὰν εὐρίσκουμαι σὲ ταξεῖδι
ἔχω τὴν ἀδυναμία νὰ θέλω νὰ μαθῶ μὲ ποιούς
ἄλλους ταξιδεύω. Ὡς αὐτὸ τὸ βαπόρι πολλοὺς
ἐπιβάτες δὲν εἶχε, στὴν Τένεδο ὅμως ἀνέβηκε
ἓνας Κύριος, ποῦ μοῦ φάνηκε κομματί παραξέ-
νος Περπατοῦσε σὰν Ἑγγλέζος, μὰ σὰν γυρεύανε
νὰ τὸν κλέψουσι οἱ βαρκάρηδες, —μιλοῦσε στὴ
γλῶσσά τους! Σὰν κίνησε τὸ βαπόρι, τὸν σι-
μόνω, τὸν χαιρετῶ, καὶ τοῦ ἀρχινῶ τὲς ἡμιλίεσ.
Τὸν εὐρῆκα Ῥωμῆ ὡς τὸ κόκκαλο.

— Καὶ ποῦθε ἔρχεσθε;

— Ἀπ' τὴν πατρίδα μου τῆ....

— Κι' ἂν θέλ' ὁ Θεός;

— Γιὰ τὴν Εὐρώπη. Ἐπέρασα ἐκεῖ ὅλη τὴ
νειότη μου. Ἦλθα νὰ δῶ τοὺς δικούς μου, καὶ
γυρίζω τώρα γιὰ 5-6 χρόνια ἀκόμα.

Ἦσοῦν νὰ φθάσουμε στὰ Δαρδανέλλια, γενήκαμε
φίλοι. Καθήσαμε μονάχοι τὸ βράδυ στὸ κατὰ-
στρωμα, καὶ βλέποντας τὴν ἡσυχὴ θάλασσα
ἐμπρός, καὶ τὰ βουνα στὸ πλάγι, ἐλέγαμε ἐγὼ
τὰ δικά μου κ' αὐτὸς τὰ δικά του. Καὶ τόσο
πολὺ μὲ συγκίνησε ἓνα μέρος τῆς ἱστορίας του,
ποῦ τοῦ ἐζήτησα τὴν ἀδεια νὰ σὰς τὴν διη-
γηθῶ, καὶ μοῦ τὴν ἔδωσε, μὲ τὴ συμφωνία νὰ
μὴ σὰς πῶ τ' ὄνομά του.